

Economie voor Dummies

2e editie

Peter Antonioni
Sean Masaki Flynn

BBNC
uitgevers

Amersfoort, 2016

Inhoud

Over de auteurs	xvi
Dankwoord	xvii
<i>Inleiding</i>	<i>1</i>
<i>Deel I: Economie, de wetenschap van de schaarste</i>	<i>7</i>
Hoofdstuk 1: Wat is economie, en wat heb jij ermee te maken?	9
De economische geschiedenis in het kort	10
De slechte oude tijd	10
De redenen voor een hogere levensstandaard	11
Een blik op de toekomst	12
Macro-economie en micro-economie	12
Economie, de wetenschap van de schaarste	13
Macro-economie en de grote lijnen	14
De economie de maat nemen	14
De oorzaken van recessies	14
Recessies tegengaan met monetair en begrotingsbeleid	15
Micro-economie: inzoomen op mensen en bedrijven	15
Vraag en aanbod	16
De schoonheid van concurrentie	16
Te weinig concurrentie	16
Hervorming van de eigendomsrechten	17
Andere vormen van marktfalen	17
De grafieken en modellen die economen gebruiken	18
Het is handig om van de werkelijkheid te abstraheren	18
Het eerste economische model: de vraagcurve	18
Tekenen je eigen vraagcurve	20
Hoofdstuk 2: Stroopwafels of ijs? Meten en weten wat de consument kiest	23
Een model van het menselijk gedrag	24
Streven naar zo veel mogelijk geluk	25
Nut als maatstaf voor geluk	25
Altruïsme en onbaatzuchtigheid	25
Help de wereld, begin bij jezelf	26
Kosten en beperkingen afwegen	27
Beperkte hulpbronnen	27
Technische beperkingen	27
Beperkte tijd	28
De onvermijdelijke beperking: opportunity costs	28
Je definitieve keuze bepalen	29

De beperkingen van het keuzemodel	31
Besluiten op basis van onvolledige informatie	31
Een rationele kijk op irrationeel gedrag	32
Hoofdstuk 3: Het menselijk geluk vergroten door de juiste zaken op de juiste manier te produceren	35
De grens bereikt: bepalen wat er geproduceerd kan worden	36
De productiefactoren	37
Minder en minder door afnemende meeropbrengst	38
De inzet van productiemiddelen: over appels en peren	39
De productiemogelijkheidscurve	40
Een verschuiving van de curve door betere technologie	43
Bepalen wat er geproduceerd moet worden	45
De voor- en nadelen van markten en overheidsingrijpen	46
Kiezen voor een gemengde economie	51
Technologie en innovatie stimuleren	54
Deel II: Macro-economie, de wetenschap van de economische groei	57
Hoofdstuk 4: De macro-economie verkend: hoe economen álles meten	59
Het BBP als thermometer van de economie	60
Niet alles telt mee voor het BBP	60
De economische kringloop: de samenstelling van het BBP	61
Inkomen en bezittingen	62
Het geld gaat alsmáar rond	64
Productie telt mee wanneer het wordt gemaakt, niet wanneer het wordt verkocht	66
The good, the bad and the ugly: alles draagt bij aan het BBP	67
Het BBP berekenen	67
C staat voor consumptie	69
I is investeringen in kapitaalgoederen	70
O is de overheid	72
E – M: wat er uitgaat en inkomt	73
De invloed van de buitenlandse handel op de economie	74
Waarom het juist goed kan zijn een handelstekort te hebben	75
Al je bezittingen tellen mee, niet alleen je geld	76
Relatieve kostenverschillen	77
Hoofdstuk 5: Inflatiefrustratie: waarom meer geld niet altijd beter is	81
Inflatie kopen: het risico van te veel geld	82
De geldvraag en het geldaanbod in evenwicht brengen	82
De verleidingen van inflatie	85
De gevolgen van inflatie	89
De inflatie berekenen met behulp van prijsindexen	91
Je eigen mandje samenstellen	92
Het inflatiepercentage berekenen	93
Een prijsindex maken	94
De reële koopkracht bepalen met behulp van de prijsindex	95
Prijsindexen zijn niet perfect	96
Prijzen in de toekomst: nominale en reële rente	97
De Fisher-vergelijking	97
Voorspellingen komen niet altijd uit	98

Hoofdstuk 6: Hoe recessies ontstaan	101
De conjunctuurcyclus	102
Streven naar maximale productie	103
Terugkeer naar Y^* : het natuurlijke gevolg van prijsaanpassingen	104
Korte- en langetermijneffecten van economische schokken	105
Enkele belangrijke definities	105
De kern van P: prijsaanpassingen op lange termijn	107
Een verschuiving van de geaggregeerde vraag na een economische schok	108
Omgaan met vaste prijzen op korte termijn	109
Een lang verhaal kort samengevat	112
Op weg naar een recessie met starre prijzen	114
Minder loon óf minder werkgelegenheid	114
Loonkosten en winst in samenhang	115
Terug naar Y^* met en zonder overheidsingrijpen	115
Evenwicht bereiken ondanks starre prijzen: het model van Keynes	116
De voorraad aanpassen in plaats van de prijs	118
Het BBP vergroten met het model van Keynes	126
Hoofdstuk 7: Economisch beleid voeren om recessies te bestrijden	129
Recessies beëindigen door de vraag te stimuleren	130
Streven naar maximale productie	130
De werkloosheid bestrijden door de geaggregeerde vraagcurve weer naar rechts te verschuiven	132
Het risico van overstimulering: inflatie	132
Waarom het zinloos is te proberen meer te produceren dan Y^*	133
Een tijdelijk hoogtepunt: de ontwikkeling van de reële lonen	135
Stimuleringsmaatregelen werken alleen als ze onverwacht komen	137
Begrotingsbeleid bekeken	139
Recessies beëindigen door de overheidsbestedingen te vergroten	140
Wat te doen met tekorten	141
Monetair beleid onder de loep	144
De voordelen van fiduciair geld	144
Waarom je ook te veel geld kunt hebben	146
Informatie over de obligatie	148
Het verband tussen obligatiekoersen en de rentestand	149
De rentestand veranderen door de geldhoeveelheid aan te passen	150
De rente verlagen om de economie te stimuleren	151
Waarom rationele verwachtingen de werking van de geldpolitiek ondermijnen	152
Deel III: Micro-economie, de wetenschap van consumenten en bedrijven 157	
Hoofdstuk 8: Vraag en aanbod voor dummies	159
Meer over de markt	160
Vragen over de vraag	160
Eerst de begrippen begrijpen	161
De vraagcurve in een grafiek weergeven	162
De opportunity costs bepalen de helling van de vraagcurve	164
De prijselasticiteit van de vraag bepalen	165
Het aanbod aan bod	167
De aanbodcurve in een grafiek weergeven	168
Twee extreme aanbodcurven	171

De werking van vraag en aanbod en het ontstaan van marktevenwicht	173
Het ontstaan van marktevenwicht	173
Waarom het marktevenwicht stabiel is	174
Het marktevenwicht hersteld na een verandering van vraag of aanbod	176
De reactie van de markt op een toename van de vraag	176
De reactie van de markt op een daling van het aanbod	178
Voorkomen dat een marktevenwicht ontstaat	179
Een plafond boven de markt: de maximumprijs	179
Een bodem onder de markt: de minimumprijs	180
Hoofdstuk 9: Kennismaken met homo economicus, de calculerende consument	183
Het geheim van de smid: beperkte optimalisatie	184
Nut als maatstaf voor geluk	184
Afnemend grensnut: je kunt ook te veel van het goede hebben	185
Wat te doen bij een beperkt budget en een grote keuze	188
Proberen zo veel mogelijk (grens)nut te kopen	188
Het totale nut vergroten door een juiste verdeling van middelen	190
Het grensnut per euro van alle goederen en diensten bepalen	192
De vraagcurve afleiden uit het afnemend grensnut	195
De invloed van prijsveranderingen op de gevraagde hoeveelheid	196
Verandering van de prijs en de gevraagde hoeveelheid weergegeven in een vraagcurve	197
Hoofdstuk 10: De kern van het kapitalisme: de naar winst strevende onderneming	201
Alle bedrijven streven naar maximale winst	202
Concurrentie	203
De voorwaarden voor volkomen concurrentie	203
Prijsnemers en hoeveelhedaanpassers	204
Het verschil tussen boekhoudkundige winst en bedrijfseconomische winst	206
De kostenstructuur van bedrijven analyseren	207
De kosten per eenheid product	208
De gemiddelde variabele kosten	210
De gemiddelde constante kosten dalen	211
De ontwikkeling van de gemiddelde totale kosten	211
De marginale kosten	212
Waar de MK-curve de GVK- en GTK-curven snijdt	213
De marginale opbrengst en de marginale kosten vergeleken	215
De magische formule: het punt vinden waar $MO = MK$	215
Winst grafisch weergegeven	217
Verlies grafisch weergegeven	220
De stekker eruit: wanneer niets produceren de beste keuze is	221
De variabele kosten zijn hoger dan de totale opbrengst	221
De totale kosten zijn hoger dan de totale opbrengst	223
Overgeleverd aan de marktprijs	223
Hoofdstuk 11: Waarom economen gek zijn op concurrentie en de vrije markt	225
Door het marktmechanisme zijn de opbrengsten altijd groter dan de kosten	226
De voorwaarden voor een goed functionerende markt	226
De efficiënte werking van het marktmechanisme	228
Welvaart als graadmeter voor maatschappelijk nut	231

Als de vrije markt zijn vrijheid verliest: omgaan met welvaartsverlies	236
Waarom een maximumprijs leidt tot welvaartsverlies	237
Het welvaartsverlies als gevolg van een belasting berekenen	238
De kenmerken van volkomen concurrentie: geen winst en minimale kosten	241
De oorzaken en gevolgen van volkomen concurrentie	241
Hoe werkt volkomen concurrentie eigenlijk?	242
Het verband tussen de winst, de toetreding en de uittreding van bedrijven grafisch weergegeven	244
Hoofdstuk 12: Monopolies: hoe slecht zou jij je gedragen als je geen concurrentie had?	249
Naar maximale winst strevende monopolies	250
De nadelen van een monopolie	250
De oorzaak van het probleem: afnemende meeropbrengsten	251
De productieomvang bepalen die maximale winst oplevert	255
Monopolisten en bedrijven in een volkomen markt met elkaar vergeleken	259
De productieomvang en de prijs	259
Welvaartsverlies: berekenen hoeveel schade monopolies veroorzaken	261
Monopolies zijn inefficiënt	262
Voorbeelden van 'goede' monopolies	262
Innovatie en investering stimuleren door middel van octrooien	263
Ongewenste concurrentie voorkomen door middel van monopolies	263
Een natuurlijk monopolie produceert tegen lagere kosten	264
De regulering van monopolies	264
De productie van een monopolie stimuleren door middel van subsidie	265
Een minimumproductie voorschrijven	265
Prijnsregulering	266
Een monopolie opsplitsen in concurrerende bedrijven	268
Hoofdstuk 13: Tussenvormen: oligopolie en monopolistische concurrentie	271
Oligopolisten hebben de keuze tussen concurreren of samenwerken	272
Oligopolisten beïnvloeden elkaar	272
De gevolgen van concurrentie en samenwerking vergeleken	273
Kartelvorming: hoe bedrijven monopolie spelen	274
Een kartel in stand houden is niet gemakkelijk	274
De OPEC als voorbeeld van de problemen bij kartelvorming	274
Een speltheoretisch model: het prisoner's dilemma	276
Een voorbeeld van het prisoner's dilemma	276
Omertà als oplossing voor het prisoner's dilemma	279
Het prisoner's dilemma toegepast op kartels	281
Ook de OPEC staat voor het prisoner's dilemma	282
Naleving van de OPEC-quota afdwingen	283
De regulering van oligopolies	284
Dominante bedrijven aanpakken	284
Kartelwetgeving	285
De tweede tussenvorm: monopolistische concurrentie	286
Profiteren van productdifferentiatie	286
Grenzen aan de winst	287
Hoofdstuk 14: Eigendomsrecht en -onrecht	293
De markt in staat stellen het maatschappelijk optimum te bereiken	294

Externe effecten: de voor- en nadelen die anderen van onze activiteiten ondervinden	295
Positieve en negatieve externe effecten	296
De gevolgen van negatieve externe effecten	296
Waarom het uitbannen van negatieve externe effecten geen goed idee is	298
Negatieve externe effecten aanpakken	299
De gevolgen van positieve externe effecten berekenen	300
De 'tragedy of the commons'	301
Overbegrazing van gemeenschapsgronden	302
Met de vissen naar de bodem: uitroeiing van soorten als gevolg van ontbrekende eigendomsrechten	303
Hoofdstuk 15: Marktfalen: asymmetrische informatie en collectieve goederen	305
Asymmetrische informatie	306
Waarom asymmetrische informatie slecht is voor de markt	306
Een klassiek voorbeeld van asymmetrische informatie: de tweedehandsautomarkt	307
Het asymmetrie probleem van verzekeringsmaatschappijen	311
Collectieve goederen	314
Collectieve goederen financieren uit de algemene middelen	315
Collectieve goederen laten betalen door rijke particulieren	316
Een collectief goed leveren door een verwant particulier goed te verkopen	316
Nieuwe technologie als collectief goed	317
Deel IV: Het deel van de tientallen	319
Hoofdstuk 16: (Een stuk of) tien beroemde economen	321
Adam Smith	321
David Ricardo	322
Karl Marx	322
Alfred Marshall	323
John Maynard Keynes	324
Jan Tinbergen	324
Kenneth Arrow en Gerard Debreu	324
Milton Friedman	325
Paul Samuelson	325
Robert Solow	326
Gary Becker	326
Robert Lucas	327
Hoofdstuk 17: Tien economische misverstanden	329
Het misverstand van het arbeidsaanbod	329
De wereld raakt overbevolkt	330
Te snelle conclusies trekken over oorzaak en gevolg	331
Protectionisme is de beste oplossing voor concurrentie uit het buitenland	331
Het misverstand van het samengestelde geheel	332
Als het de moeite waard is, moet je er voor 100 procent voor gaan	333
Vrije markten zijn veel te instabiel	333
Door lage lonen in het buitenland kunnen rijke landen niet concurreren	334
Belastingtarieven hebben geen invloed op de productiviteit	335

Vergeeten dat beleid ook onbedoelde gevolgen heeft	335
Hoofdstuk 18: Tien economische ideeën om te koesteren	337
De samenleving is beter uit als mensen hun eigen belangen najagen	337
Vrije markten moeten worden gereguleerd	338
Economische groei is afhankelijk van innovatie	338
Vrijheid en democratie maken ons rijker	338
Onderwijs verhoogt de levensstandaard	338
Bescherming van intellectuele eigendomsrechten is goed voor innovatie	339
Slecht geregelde eigendomsrechten zijn de oorzaak van alle milieuproblemen	339
Internationale handel is een goede zaak	340
Voor private bedrijven is het moeilijk om collectieve goederen te leveren	340
Inflatie is eenvoudig te voorkomen	341
Woordenlijst	343
<i>Index</i>	351

Inleiding

Economie gaat over ons menselijk streven naar geluk in een wereld vol beperkingen. We hebben te weinig tijd en geld om alles te doen wat we willen. En kanker kunnen we bijvoorbeeld nog steeds niet genezen, omdat de noodzakelijke technieken nog niet zijn ontwikkeld.

Maar mensen zijn slim: ze knutselen dingen in elkaar, doen uitvindingen, denken na en innoveren. Ze bedenken wat ze al hebben en wat ze daarmee kunnen doen, en omdat ze niet alles kunnen hebben, zorgen ze ervoor in ieder geval zo veel mogelijk te krijgen.

Kiezen is daarbij essentieel. Omdat we nu eenmaal niet alles kunnen hebben, moeten we keuzen maken. Bijvoorbeeld of we geld sparen of uitgeven, of we doorstuderen of een baan zoeken, en of de overheid geld moet besteden aan basisonderwijs of aan kankeronderzoek.

Kiezen is een fundamenteel onderdeel van ons bestaan. Economie is de wetenschap die bestudeert *hoe* mensen keuzen maken. Deze kennis is onmisbaar voor iedereen die mensen, zowel individueel als in organisaties, werkelijk wil begrijpen.

Helaas wordt economie meestal zo slecht uitgelegd dat mensen het onderwerp schouderophalend afdoen als onbegrijpelijke onzin, of er onterecht een enorm ontzag voor hebben. Als het moeilijk is, zal het namelijk wel belangrijk zijn!

Wij hebben dit boek geschreven om jou snel en eenvoudig te laten zien wat economie nu eigenlijk is: een serieuze wetenschap die een serieus onderwerp bestudeert en enkele uitstekend werkende methoden heeft ontwikkeld om menselijk gedrag te verklaren. Lees dit boek om meer te weten te komen (en te snappen) van mensen, overheid, internationale betrekkingen, bedrijven en markten, en zelfs van milieuproblemen, zoals het broeikaseffect en bedreigde planten- en diersoorten. Omdat economie met bijna alles verband houdt, is de tijd die je aan het lezen van dit boek besteedt, beslist een nuttige investering.

Over dit boek

Aan de hand van dit boek kun je de belangrijkste economische theorieën, hypothesen en ontdekkingen ontdekken, zonder dat je lastig gevallen wordt met duizenden obscure details, verouderde voorbeelden of ingewikkelde wiskundige 'bewijzen'. Wat komt er zoal in dit boek aan de orde?

- ✓ hoe de overheid recessies en werkloosheid bestrijdt met behulp van monetair en begrotingsbeleid;
- ✓ waarom internationale handel een goede zaak is;
- ✓ waarom milieuproblemen, zoals het broeikaseffect, vervuiling en het uitsterven van diersoorten, het gevolg zijn van slecht geregelde eigendomsrechten;
- ✓ hoe bedrijven door winst worden gestimuleerd om de goederen en diensten te leveren die wij zo gewoon vinden;
- ✓ waarom concurrentie tussen bedrijven bijna altijd beter is voor de maatschappij dan monopolies;
- ✓ hoe centrale banken de geldvoorraad, de rente en de inflatie beheersen;
- ✓ waarom overheidsmaatregelen, zoals subsidies en prijspolitiek, doorgaans meer kwaad dan goed doen;
- ✓ waarom we met een eenvoudig model van vraag en aanbod kunnen verklaren waarom alles, van stripboeken tot openhartoperaties, een bepaalde prijs heeft.

Wij hebben ons best gedaan om dit, en nog veel meer, zo duidelijk en direct mogelijk uit te leggen. Verder hebben wij het boek zo opgezet dat je zelf kunt bepalen hoe je het wilt lezen. Je kunt de hoofdstukken in elke gewenste volgorde lezen, en direct doorbladeren naar wat je zoekt zonder je door allerlei niet ter zake doende onderwerpen heen te hoeven werken.

Economen houden van concurrentie, en het zal dan ook niemand verbazen dat ze er een hoop concurrerende opvattingen en ideeën op na houden. En dat moet ook, want alleen door een levendige discussie en zorgvuldige afweging van alle beschikbare feiten kunnen economen een beter inzicht krijgen in hoe de wereld in elkaar steekt.

Wij proberen ons in dit boek niet bezig te houden met modieuze opvattingen en controversiële ideeën, maar beperken ons tot de kernideeën en -begrippen waarover economen het eens zijn. (Wie onze persoonlijke mening en favoriete theorieën wil horen, moet ons maar eens uitnodigen voor een borrel.)

Maar omdat de economen het zelfs niet helemaal eens zijn over de beste manier om de kernbegrippen te presenteren, hebben we bij de opzet en structurering van dit boek zelf enkele knopen moeten doorhakken. Zo presenteren wij de macro-economie vanuit een keynesiaans perspectief, zelfs als we begrippen bespreken die niets met Keynes te maken hebben. (Wie niet weet wie Keynes was en wat er zo 'keynesiaans' aan hem is: geen nood, hij komt verderop in het boek aan de orde.) Sommige mensen zijn het hier mogelijk niet mee eens, maar wij vinden het een duidelijke manier van presenteren.

In dit boek gebruikte conventies

In de economie wordt volop gebruikgemaakt van twee zaken die veel mensen vervelend vinden: jargon en algebra. Voor de duidelijkheid wordt elke nieuwe term *cursief* gedrukt en direct gevolgd door een begrijpelijke definitie. Ook wiskundige symbolen worden *cursief* gedrukt. Een goed voorbeeld is een zin als: 'Ik vind *I* te groot', waarbij *I* staat voor investeringen.

Wij gebruiken zo weinig mogelijk wiskundige vergelijkingen, maar soms werken ze echt verhelderend. In zo'n geval volgen er soms enkele achter elkaar. Om verwarring bij het verwijzen te voorkomen, krijgt elke vergelijking dan een nummer, dat tussen haakjes in de rechterkantlijn staat. Een voorbeeld:

$$\text{blij} = \text{bier} + \text{pizza}^2 \quad (1)$$

Wat je kunt overslaan

De bedoeling van *Voor Dummies*-boeken is dat je snel tot de kern van de zaak doordringt zonder allerlei verhalen, feitjes en anekdotes te moeten doorploegen. Natuurlijk zijn verhalen, feitjes en anekdotes soms leuk en verhelderend, maar dat betekent niet dat je gedwongen bent ze te lezen. Daarom hebben we al het materiaal dat je niet per se hoeft te lezen, duidelijk aangegeven. De hierna aangegeven onderdelen zijn weliswaar interessant en relevant voor het onderwerp, maar je zou ze eventueel kunnen overslaan (wij komen er toch niet achter).

- ✓ **Teksten in een grijs kader.** Deze kaders bevatten verhalen en voorbeelden die interessant zijn, maar niet onontbeerlijk.
- ✓ **Het dankwoord.** Tenzij je een vriend van ons bent en graag je eigen lof hoort zingen, kun je het dankwoord gerust overslaan.

Onze ideeën over jou

Wij hebben dit boek geschreven met in het achterhoofd enkele (terechte?) veronderstellingen over jou, de lezer:

- ✓ Je bent slim, denkt na en wilt weten hoe de wereld in elkaar zit.
- ✓ Je bent een middelbare scholier of student op zoek naar achtergrondinformatie bij wat je op school of de universiteit leert, of een wereldburger die beseft dat een goede economische basiskennis helpt de economie, de politiek en maatschappelijke vraagstukken, zoals armoede en milieuvervuiling, te begrijpen.
- ✓ Je wilt meer weten over economie, maar leidt een druk leven. Je wilt dus de belangrijkste feiten duidelijk op een rijtje zonder al te veel (onbelangrijke) details.

- ✓ Je bent niet bang voor feiten, cijfers en grafieken. Integendeel; je bent niet bereid iets aan te nemen omdat een of andere dropkop met een doctorstitel het beweert, maar omdat hij het met feiten, cijfers en grafieken kan bewijzen. Eerst zien, dan geloven.
- ✓ Je wilt niet alleen het *hoe* maar ook het *waarom* weten. Dus niet een reeks feitjes uit je hoofd leren, maar vooral begrijpen waarom de dingen zijn zoals ze zijn.
- ✓ Je ziet er bovengemiddeld goed uit en hebt gevoel voor stijl. Je bent vooral gecharmeerd van de stijlvolle geel-met-zwarte omslag van dit boek en voelt je bijna gedwongen om een exemplaar te kopen.

De indeling van dit boek

Om de informatie begrijpelijk en toegankelijk te presenteren, is dit boek onderverdeeld in vier delen. In deel I komen de belangrijke begrippen aan bod die bepalen hoe economen naar de wereld kijken. In deel II en III is de traditionele onderverdeling van de economie in twee delen aangehouden: het deel over *macro-economie* gaat over grootschalige onderwerpen als recessies en de internationale handel; het deel over *micro-economie* behandelt individuele mensen, bedrijven en bedrijfstakken. Deel IV, het deel van de tientallen, bevat enkele leuke en informatieve toptienlijstjes.

Deel I: Economie, de wetenschap van de schaarste

Economen houden zich bezig met schaarste, of liever, met hoe mensen met schaarste omgaan. Er is vaak te weinig tijd en slechts een beperkte voorraad natuurlijke hulpbronnen, zoals olie en ijzer. Om optimaal van deze beperkte middelen te kunnen profiteren, moet de mensheid er slim mee omgaan. In deel I wordt uitgelegd hoe mensen met schaarste omgaan en welke keuzen ze daarbij moeten maken. Verder is economie eigenlijk vooral de studie van de keuzen die mensen in specifieke situaties maken.

Deel II: Macro-economie, de wetenschap van de economische groei en stabiliteit

Macro-economen kijken naar de grote lijnen van de economie, naar het nationale en internationale niveau. De macro-economie houdt zich bezig met de economische groei en ontwikkeling van landen en de keuzen die regeringen daarbij maken, met manieren om recessies te voorkomen en met de ellende die door werkloosheid en inflatie veroorzaakt wordt. In dit deel leer je alles over monetair en begrotingsbeleid, de rol van centrale banken, de effecten van belastingen op de economie, en internationale handel en handelsbeleid.

Deel III: Micro-economie, de wetenschap van consumenten en bedrijven

De micro-economie houdt zich bezig met het gedrag van individuele mensen en individuele bedrijven: wat drijft hen, voor welke beperkingen zien ze zich gesteld en wat doen ze om hun doelen te bereiken? In deel III wordt uitgelegd waarom bedrijven produceren, hoe kopers en verkopers deze productie via markten verdelen en waarom markten ineen kunnen storten en allerlei onbedoelde uitwerkingen kunnen hebben als ze niet goed geregeld worden. In dit deel leer je ook over vraag en aanbod, concurrentie, monopolies, de 'onzichtbare hand' van Adam Smith en allerlei andere handige toepassingen van economische theorieën op bijvoorbeeld de markt voor verzekeringen en het milieu. Het is echt waar: alles is economie.

Deel IV: Het deel van de tientallen

Elk boek in de *Voor Dummies*-reeks eindigt met enkele nuttige en leuke toptienlijstjes. In dit deel beschrijven wij van enkele beroemde economen wat ze hebben ontdekt en waarom dat zo belangrijk is, geven wij enkele zeer waardevolle economische ideeën, en prikken wij enkele economische mythen en onwaarheden door die je in de media en de politiek vaak tegenkomt.

De pictogrammen in dit boek

Om sleutelbegrippen en belangrijke informatie snel en gemakkelijk te kunnen vinden, bevat dit boek verschillende pictogrammen.

Theorieën zijn altijd makkelijker te begrijpen als er een voorbeeld wordt gegeven. Dus als je dit pictogram ziet, weet je dat je wat hulp krijgt, meestal aan de hand van dagelijkse onderwerpen als pizza en bier. Volgens ons zijn pizza en bier op vele manieren inzetbaar.

Dit pictogram gebruiken we steeds als we een belangrijk economisch feit of basisbeginsel uitleggen. Je hoeft dus niet meer zelf met een markeerstift de hoofdpunten aan te strepen.

Soms is het nuttige theorieën in de wereld van de praktijk los te laten om te zien of – en hoe – ze werken. Dit pictogram geeft aan dat er een praktijkvoorbeeld volgt.

Hoe nu verder?

Dit boek is zo opgezet dat je op elk gewenst punt kunt beginnen en toch snapt wat je leest. Wil je bijvoorbeeld weten:

- ✓ hoe centrale banken de rente gebruiken om de economie te stimuleren en recessies te bestrijden? Ga direct door naar hoofdstuk 7;
- ✓ hoe milieueconomie werkt en waarom de meeste milieuproblemen het gevolg zijn van slecht geregelde eigendomsrechten? Ga dan naar hoofdstuk 14;
- ✓ waarom iedereen over vraag en aanbod praat? Begin dan bij hoofdstuk 8.

Verder is het boek in delen onderverdeeld, zodat je bijvoorbeeld alleen het deel over micro-economie kunt lezen en alles over macro-economie kunt overslaan. Met behulp van de inhoudsopgave en de index kun je gemakkelijk het onderwerp vinden dat je zoekt.

En als je niet weet waar je moet beginnen, kun je natuurlijk ook gewoon bij het begin beginnen. Om dat bekende liedje uit *The Sound of Music* te citeren: 'Let's start at the very beginning! A very good place to start.'